

N:o 5.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående afskrifning af grundskatter samt af rustnings- och rotationsbesvären m. m. Gifven Stockholms slott den 8 Januari 1883.

Under förutsättning att de af Kongl. Maj:t denna dag till Riksdagen aflåtna framställningar angående landt- och sjöförsvarets ordnande varda af Riksdagen bifallna, vill Kongl. Maj:t, med åberopande af bifogade protokoll öfver finansärenden för innevarande dag, härmed föreslå, att Riksdagen, i syfte att den å viss jord hvilande grundskatt må afskrifvas genom eftergift första året af tio för hundra och sedermera hvart annat år af fem för hundra af grundskattens ursprungliga belopp, må besluta:

1:o att ränta och kronotionde å hemman eller lägenhet i kronans jordeböcker och räkenskaper sammanföras till *en* summa, under benämning *grundskatt*;

2:o att af grundskatt å hemman eller lägenhet af skatte eller frälse natur äfvensom af dels kronan behållen grundskatt å ecklesiastikstatens boställen samt å hemman eller lägenheter, hvilka innehafvas af enskildt verk, menighet eller inrättning, dels ock af presternes utlagor tio för hundra afskrifvas med ingången af år 1884;

3:o att, der vid afskrifning å grundskatt för hemman eller lägenhet bråk af öre uppkommer, afskrifningsbeloppet skall beräknas till närmast högre öretal;

4:o att från den i punkten 2 här ofvan stadgade afskrifning undantagas hospitalens med ingången af år 1877 till statsverket indragna frälseräntor och andra afgälder af fast egendom;

5:o att grundskatt å de för statsverkets räkning utarrenderade egendomar skall, der nu gällande arrendekontrakt sådant föreskrifva, oafkortadt utgöras intilldess, vid upprättande af nya kontrakt om dessa egendomar eller deras disponerande på annat sätt, grundskatten kan utan förlust för statsverket upphöra;

6:o att grundskatt å militära och civila boställen skall med ingången af år 1884 helt och hållet upphöra; den kronan behållna grundskatt af dessa egendomar dock endast, såvida densamma kan statsverket ersättas genom en motsvarande minskning i vederbörande embets- eller tjänstemans penningeaflöning;

7:o att sådan i kronans jordeböcker upptagen grundskatt å ecclesiastika boställen samt å hemman och lägenheter, tillhöriga enskildt verk, menighet eller inrättning, som är vederbörande boställsinnehafvare eller hemmanets egare anordnad, skall med ingången af år 1884 ur jordebok och räkenskaper uteslutas;

8:o att någon afskrifning icke skall ega rum, vare sig af de skogsräntor, som utgöras för områden, hvilka i ersättning för privilegierad stockfångst blifvit åtskilliga sågverk i de norra länen upplåtna, eller af de afgifter, hvilka blifvit åsatta åtskilliga inom nämnda län belägna, åt enskilde endast tillsvidare upplåtna lägenheter; börande dessa räntor och afgifter redovisas under titel arrendemedel;

9:o att de till båtsmansrustningen i Blekinge anordnade tillskotts-räntor skola med ingången af år 1884 till statsverket indragas, emot ersättning till vederbörande rusthållare på sätt i lagen angående rustnings- och roteringsbesvärens afskrifning stadgas;

10:o att andra för rustning eller rotering anordnade räntor och den för samma ändamål anordnade kronotionde skola med ingången af år 1884 ur jordeböcker och räkenskaper uteslutas;

11:o att öfriga i kronans jordeböcker och räkenskaper förekommande anordnade ränte- och kronotiondeanslag, för hvilka något besvär i stället utgöres eller hvilka utgöra ersättning för jordförluster i följd af kanal- och väganläggningar, jemväl skola med ingången af år 1884 ur jordeböcker och räkenskaper uteslutas;

12:o att förmånen af grundskatternas afskrifning å de under bruk skatteköpta hemman skall tillgodokomma åbon;

13:o att ny eller tillökad grundskatt från och med ingången af år 1884 icke skall åsättas med undantag för:

a) rekognitionsskogar samt sådan jord, hvilken till följd af redan

meddeladt beslut skall, emot erläggande af skatteköpeskilling och utgörande af grundskatt, till enskilde öfverlätas utan uppodlingsskyldighet; börande, då upplåtelse under enskild eganderätt af dylik egendom framdeles sker, köparen förpligtas att, jemte erläggande af skatteköpeskilling enligt nu gällande stadganden, friköpa sig från skyldigheten att utgöra grundskatt genom erläggande af en löseskilling, motsvarande femton gånger grundskattens belopp;

b) sådana skogsområden, som tilldelas sågverk i de norra länen i ersättning för privilegierad stockfångst; börande dessa områden icke vidare till hemman indelas, utan, enligt hittills gällande stadganden, alltid åsättas skogsränta, hvilken, i likhet med hvad beträffande redan åsatta dylika räntor här ofvan är sagdt, skall i räkenskaperna redovisas såsom arrendemedel;

14:o att redan åsatt grundskatt, hvilken, först sedan år 1884 ingått, skall efter åtnjutna frihetsår börja utgöras, må den skattskyldige eftergifvas;

15:o att drängespanmålen och hjälpedagsverkena i Färentuna härad af Stockholms län, sedan dagsverkena omsatts till penningar i den ordning, som angående de i ordinarie räntan ingående persedlars omsättning och förenkling är i Kongl. kungörelsen den 11 Maj 1855 stadgad, skola afskrifvas efter enahanda grund, som här ofvan är för grundskatten bestämd;

16:o att skattemannarätt icke allenast till rusthåll, säterier och bergsmanshemman af krononatur, utan ock till andra sådana under åborätt upplåtna, kronan tillhöriga hemman och lägenheter, hvilkas åbor af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande antagas och som enligt hittills gällande föreskrifter, emot till statsverket ingående afgift, kunna till skatte köpas, skall, utan erläggande af särskild köpeskilling eller annan afgift, tillkomma den person, som derå vid den tid, då denna förändring vidtager, innehar lagligen befast, med skatteköpsrätt förenad besittning, eller pröfvas vara dertill berättigad; samt

17:o att, efter behörig utredning angående innehafvarens besittningsrätt och när densamma funnits vara ostridig och af beskaffenhet att, enligt hittills gällande stadganden, skatteköpsrätt dermed varit förenad, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande har att förordna om ofvan nämnda hemmans och lägenheters omföring i jordeboken ifrån krono till skatte och derom hos Kammarkollegium göra anmälan.

Vidare vill Kongl. Maj:t, under enahanda förutsättning, som ofvan omförmäles, af Riksdagens bifall till framställningarne angående landt- och sjöförsvarets ordnande, föreslå Riksdagen att antaga följande

Lag angående rustnings- och roteringsbesvärens afskrifning.

§ 1.

Rustnings- och roteringsbesvären skola afskrifvas samtidigt med grundskatten och efter samma grunder, som för dess afskrifning varda af Konung och Riksdag bestämda, samt under iakttagande af de särskilda bestämmelser, som i denna lag äfvensom i lagen om öfvergång från den nuvarande till den nya härordningen finnas meddelade.

§ 2.

Extra roteringen och frälsrusttjensten äfvensom presterskapets åliggande att vid inträffande krig utgöra krigsgärd i spanmål skola med ingången af år 1884 helt och hållet upphöra.

§ 3.

Mom. 1. De på grund af kontrakt för annat ändamål än hingsthållning hel- eller halfvakanta rusthåll och rotar vid kavalleriet samt vakanta rusthåll och rotar vid infanteriet och båtsmanshållet komma i åtnjutande af afskrifning, i likhet med rusthåll och rotar i allmänhet, först när vakanskontraktet tilländagår; skolande, intill dess sådant skett, besväret utgöras och ersättning eller understöd till dessa rusthåll och rotar utbetalas, på sätt hittills egt rum, allenast med den förändring att, der vakansafgift utgöres till regemente eller kår, densamma enligt stadgandet i § 11, 2:o indrages till statsverket, samt att ersättningen eller understödet från och med år 1884 utbetalas efter omsättning till penningar enligt de i § 12 bestämda grunder.

Mom. 2. Rust- eller rotehållare vare berättigad att, äfven innan tiden för de i mom. 1 omnämnda kontrakt tilländagår, hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande uppsäga vakanskontraktet, i hvilken händelse, äfvensom då uppsägning från kronans sida på grund af derom i kontraktet gjordt förbehåll eger rum, vakanskontraktet upphör med det år, hvarunder uppsägningen skett, och afskrifningen vid tiden för vakanskontraktets upphörande tager sin början.

§ 4.

Prestationerna för hvarje rusthåll eller rote bestämmas regements-, kår- och, vid båtsmanshållet, kompanivis till nedannämnda värden:

A) å hela rustnings- eller roteringsbesväret:

vid berustade kavalleriet:

för Lifregementets dragonkår	400 kronor.
„ Lifregementets husarkår	
„ Smålands husarregemente	370 „
„ Skånska husar-regementet	350 „
„ Skånska dragon- „	

vid berustade infanteriet:

för Lifregementets grenadierkår	320 „
„ Vestgöta regemente	
„ Andra Lifgrenadierregementet	310 „
„ Smålands grenadierbataljon	300 „

vid roterade kavalleriet:

för Jemtlands hästjägarekår (för dubbelrote)	300 „
--	-------

vid roterade infanteriet:

för Första Lifgrenadierregementet	180 „
„ Uplands regemente	
„ Vestgöta Dals „	
„ Skaraborgs „	170 „
„ Nerikes „	
„ Vermlands „	160 „
„ Vestmanlands „	
„ Jönköpings „	
„ Kronobergs „	
„ Kalmar „	150 „
„ Dalregementet „	
„ Bohusläns regemente	
„ Helsinges „	
„ Elfsborgs „	140 „
„ Vesterbottens fältjägarekår	150 „

för Södermanlands regementet	}	130 kronor.
„ Jemtlands fältjägarkår		
„ Norra Skånska infanteriregementet		
„ Södra Skånska		
„ Norrbottens fältjägarkår		

vid berustade båtsmanshållet:

för Blekinge 1:a—6:e kompani	120	„
„ Södra Möre 1:a—3:e kompani.....	110	„

vid roterade båtsmanshållet:

för Tjusts kompani	}	130	„
„ Gotlands 1:a och 2:a kompani			
„ Södermanlands 1:a och 2:a ”			
„ Södra Roslags 1:a och 2:a ”			
„ Norra ” 1:a och 2:a ”			
„ Andra Norrlands 1:a och 2:a ”			
„ öfriga båtsmanskompanier	120	„	
„ frälseroteringen i Blekinge och Södra Möre.....	130	„	
„ utsockne frälsehemman i Halland (half vakansafgift)	60	„	
„ städernas båtsmanshåll	110	„	

B) å skyldigheten att hålla häst med tillhörande persedlar:

för Lifregementets dragonkår	}	190 kronor.
„ Lifregementets husarkår		
„ Smålands husarregemente		
„ Skånska husarregementet		
„ Skånska dragonregementet		

C) å skyldigheten att hålla häst:

för Jemtlands hästjägarkår	160	„
----------------------------------	-----	---

§ 5.

De likvider mellan statsverket, å ena sidan, och rust- eller rotehållare, å den andra, som under afskrifningstiden enligt denna lag ifrågakomma, skola verkställas efter de i nästföregående § bestämda värden, med undantag för:

1:o soldatrotarne inom Särna, Idre och Hede byalag i Kopparbergs län, båtsmansrotarne på Visingsö samt de nio båtsmansrusthåll i Kalmar län, för hvilka presterskapet emot eftergift af sina utlagor erlägger vakansafgift, å hvilka rotar och rusthåll värdena skola utgöra samma belopp, hvarmed vakansafgifterna nu utgå;

2:o med ordinarie rotering, till hälften emot annan roterad jord, belagda hemman inom de f. d. privilegierade jernbergslagen, hvilka hemmans roteringsskyldighet för hvarje rote skall bestämmas till hälften af ofvannämnda medelvärde för det regemente, till hvilket de äro indelade eller inom hvars stånd de äro belägna.

§ 6.

Rust- och rotehållare skall vara skyldig att äfven under afskrifningstiden utgöra rustnings- eller roteringsbesväret effektivt, intilldess ryttaren, soldaten eller båtsmannen afgår, från hviiken tid rust- eller rotehållaren är skyldig och berättigad att erlægga vakansafgift och derä i behörig ordning tillgodonjuta afskrifning.

§ 7.

Då ryttare, soldat eller båtsman afgår, skall vederbörande rust- eller rotehållare intill slutet af det år, hvarunder afgång skett, erlægga tillfällig vakansafgift, i den ordning, hittills gällande författningar stadga, samt rusthållet eller roten i afseende å liqviden med statsverket för hela detta år anses såsom effektivt.

§ 8.

Då för rusthåll eller rote, hvarom i § 3 sägs, afskrifning tager sin början, skall den vakansafgift, hvarå afskrifningen bör ega rum, sättas till enahanda belopp, som då ännu qvarstår för rusthåll eller rote i allmänhet vid samma regemente, kår eller båtsmanskompani.

§ 9.

Den af rusthåll vid infanteriet utgående hästvakansspanmål skall utgöras, så länge rusthållet är eller, enligt hvad ofvan är sagdt, anses såsom effektivt, men omsättas till penningar efter medeltalet af 1872—1881 årens medelmarkegångspris.

§ 10.

De Göteborgs stad anslagna rotar inom Säfvedals härad skola åtnjuta afskrifning efter samma grunder, som för rotar vid Elfsborgs

regemente i denna lag äro fastställda; skolande de från rotarne utgående vakansafgifter tills vidare fortfarande tillfalla Göteborgs stad.

§ 11.

Med ingången af år 1884 skola till statsverket indragas:

1:o) de rotevakansafgifter af Särna, Idre och Hede byalag, som nu tillgodonjutas af Elfdals socknemän, hvilka deremot befrias från skyldigheten att vid inträffande krig anskaffa de soldater, för hvilka ifrågavarande afgifter utgått;

2:o) de till regementen och kårer nu ingående vakansafgifter.

§ 12.

De till statsverket indragna ränte- och tiondeanslag äfvensom sådana afskrifna räntor, för hvilka ersättning till rusthåll och rotar nu utbetalas efter årlig medelmarkegång, skola omsättas till penningar efter medeltalet af 1872—1881 årens medelmarkegångspris, och skall beloppet deraf med tillagd forsellönsersättning å spanmålen, beräknad till 8 öre kubikfoten för råg och korn samt 6 öre kubikfoten för hafre, för hvarje rusthåll eller rote sammanföras med det till rusthållet eller roten eljest från statsverket utgående penningeanslag; börande derefter ifrågavarande statsanslag såsom rustnings- eller roteringsunderstöd årligen, så länge rustnings- eller roteringsbesväret utgöres effektivt, med oförändradt belopp godtgöras vederbörande på sätt här nedan sägs.

§ 13.

De från statsverket utgående anslag till Jemtlands roteringskassa och Vestmanlands knektelegomedelskassa skola efter ingången af år 1884 icke vidare ingå till nämnda kassor, utan skall — sedan anslaget till Jemtlands roteringskassa blifvit enligt de i § 12 angifna grunder till visst penningebelopp bestämdt och lika fördeladt emellan rotarne, med iakttagande deraf att hvarje kavallerirote erhåller dubbelt emot infanterirote, och anslaget till Vestmanlands knektelegomedelskassa fördelats lika emellan de till understöd från nämnda kassa berättigade rotar — det för hvarje rote sålunda bestämda understöd årligen tillgodokomma vederbörande rotehållare, så länge roten är eller anses såsom effektiv, men derefter indragas till statsverket, allt på sätt och i den ordning, som i § 15 vidare sägs.

§ 14.

För rusthåll och rotar, till hvilka något understöd af statsmedel icke utbetalas, skall afskrifningen försiggå sålunda att, der rustningen eller roteringen utgöres effektivt, rusthållet eller roten årligen af statsmedel tillgodonjuter ersättning, motsvarande så stor procent af det i § 4 bestämda värde å hela rustnings- eller roteringskostnaden, som till och med året näst före ersättningens utbetalande är afskrifven, hvaremot, der skyldigheten fullgöres medelst erläggande af sådan vakansafgift, som bör genom afskrifning minskas, det ursprungliga beloppet deraf, beräknadt till ofvanberörda värde, skall nedsättas med så stor procent, som till och med året näst före vakansafgiftens erläggande blifvit eftergifven.

§ 15.

För rusthåll och rotar, till hvilka understöd af statsmedel enligt § 12 utbetalas, och som äro berättigade till afskrifning, skall den samma verkställas på följande sätt:

1:o). Der det i § 4 bestämda värde å hela rustnings- eller roteringskostnaden är större än understödet, skall vederbörande rust- eller rotehållare, så länge besväret utgöres effektivt, jemte nyssnämnda understöd tilldelas en årlig ersättning, motsvarande så stor procent af skilnaden emellan understödet och värdet å rustnings- eller roteringskostnaden, som, enligt grunderna för afskrifningen, till och med året näst före ersättningens utbetalande är eftergifven, hvaremot, i händelse rustnings- eller roteringsbesväret fullgöres genom erläggande af vakansafgift, merberörda understöd skall indragas till statsverket, samt rust- och rotehållare årligen erlägga så stor procent af skilnaden emellan omförmälda värde å rustnings- eller roteringskostnaden samt nyssnämnda understöd, som intill början af det år, hvarunder inbetalningen eger rum, efter ofvannämnda grunder för afskrifningen ännu kvarstår;

2:o). Der hela värdet å rustnings- eller roteringskostnaden är lika stort med eller mindre än understödet, skall detta sistnämnda, så länge besväret utgöres effektivt, utbetalas till vederbörande rust- eller rotehållare utan rättighet för dem att derutöfver tillgodonjuta något ytterligare anslag af statsmedel, men, i händelse rusthåll eller rote är vakant, indragas till statsverket emot befrielse för rust- eller rotehållaren från vidare utgifter för rustnings- eller roteringsbesväret.

§ 16.

För rusthåll och rotar vid kavalleriet, der, på sätt i § 10 aflagen om öfvergången från den nuvarande till den nya härordningen omförmäles, manskap, aflönadt med torp, efter öfvergångstidens slut kvarstår, skall, så länge detta förhållande fortfar, vakansafgift årligen erläggas med de i § 4 här ofvan bestämda värden för häst och persedlar vid rusthåll och för häst vid rotehåll, samt rusthållet eller roten komma i åtnjutande af afskrifningen i den ordning, som för effektiva rusthåll och rotar i §§ 14 och 15 stadgas.

§ 17.

Sådana boställen och hemman, hvilka nu äro ålagda ordinarie rotering emot full ersättning därför, beräknad efter markegångspriset å kostnaden för en soldat- eller båtsmansrote, skola från och med 1884 års ingång och så länge besväret utgöres, tillgodonjuta ersättning af statsmedel efter de i § 4 bestämda värden å kostnaderna för en soldat- eller båtsmansrote.

§ 18.

Understöd för rustning eller rotering, som af statsmedel utgår, skall vid de årliga uppbördsstämmorna för det föregående året till vederbörande utbetalas, likasom äfven de vakansafgifter, hvilka de rustnings- eller roteringsskyldige för det föregående året skola utgöra, då erläggas.

§ 19.

Ordinarie eller extra rotering skall från och med 1884 års ingång icke vidare åsättas.

§ 20.

I fråga om afskrifningen för rusthåll och rotar, som fullgöra rustnings- eller roteringsskyldigheten medelst hingsthållning, gäller hvad här ofvan beträffande effektiva rusthåll och rotar är stadgadt.

I händelse Riksdagen bifaller hvad Kongl. Maj:t ofvan föreslagit, vill Kongl. Maj:t slutligen äska Riksdagens medgifvande, att de ytterligare bestämmelser, som vid tillämpningen af Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslut angående afskrifningen af grundskatten samt af rustnings- och roteringsbesvären kunna finnas erforderliga, må af Kongl. Maj:t meddelas.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande Utskott tillhandahållas, och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

O. R. Themptander.

Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms slott den 8 Januari 1883.

Närvarande:

Hans Excellens Herr Statsministern Grefve POSSE,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Friherre
HOCHSCHILD,
Statsråden: LOVÉN,
VON STEYERN,
Friherre VON OTTER,
HEDERSTIERNA,
HAMMARSKJÖLD,
RICHERT,
THEMPTANDER,
RYDING.

Departementschefen Statsrådet Themptander föredrog Skatteregleringskomiténs den 13 September 1882 afgifna utlåtande och förslag angående skatteförhållandena i riket, i de delar nämnda utlåtande och förslag afsågo afskrifning af grundskatterna äfvensom af rustnings- och roteringsbesvären eller berörde dermed sammanhang egande ämnen, hvarjemte Departementschefen redogjorde för de häröfver från vederbörande infordrade underdåniga yttranden.

Tillika anmälde Departementschefen ånyo

dels Riksdagens underdåniga skrifvelse den 24 Maj 1873 i anledning af gjorda framställningar i fråga om grundskatterna och indelningsverket,

dels Kammarrådet A. Andersons den 15 September 1874 afgifna betänkande angående sättet och villkoren för grundskatternas samt rustnings- och roteringsbesvärens afskrifning, med deröfver infordradt

utlåtande från Arméförvaltningen, Förvaltningen af sjöärendena, Kammarkollegium och Statskontoret,

och dels förberedande skattejemkningskomiténs underdåniga betänkande af den 20 Oktober 1876, med deröfver afgifna yttranden af Kongl. Maj:ts samtliga Befallningshafvande och Kammarrätten; hvarjemte tillkännagafs, att komitén för utarbetande af förslag till lagstadganden angående förhållandena mellan de svenska lapparne och den bofasta befolkningen inom Sverige uti underdånig skrifvelse den 15 nästlidne December gjort en särskild anmälan rörande en punkt i skatte-regleringskomiténs betänkande.

Härefter yttrade föredragande Departementschefen:

“I underdånig skrifvelse den 24 Maj 1873 har Riksdagen, efter en utförlig framställning af de skäl, hvarpå Riksdagen grundade sin åsigt om önskvärdheten af grundskatternas afskaffande genom en successiv afskrifning och om olämpligheten af den indelta arméns bibehållande, i underdånighet anhållit, att Eders Kongl. Maj:t täcktes, under förutsättning att en sådan arméorganisation, hvartill grunddragen antydts i Riksdagens skrifvelse, blefve af Konung och Riksdag antagen, i sammanhang dermed föreslå stadganden, genom hvilka, efter en måttstock af tre procent årlig afskrifning, ej mindre rustnings- och roteringsbesvären med deraf härflytande kostnader komme att efter hand minskas och slutligen försvinna, än äfven grundskatterna upphöra, mot det att jordbruksfastighet åsattes bevillning efter samma grunder, som gälla för all annan fastighet.

Sedan Riksdagen sålunda yttrat sin uppfattning om angelägenheten af försvars- och grundskattefrågornas lösning i ett sammanhang och om den hufvudsakliga rigtning, hvari en sådan lösning borde efter Riksdagens förmenande ske, har Eders Kongl. Maj:t täckts gilla detta Riksdagens principiella uttalande medelst det nådiga beslut af den 19 Juni 1880, hvarigenom förordnande meddelades om tillsättande af två komitéer, med uppdrag att utarbeta fullständiga förslag, den ena till landtförsvarets och den andra till sjöförsvarets ordnande; och detta nådiga beslut utgör följaktligen den förutsättning, på hvilken de af dessa komitéer uppgjorda förslag hvila. Sedermera har Eders Kongl. Maj:t förut i dag, på föredragning af cheferna för landt- och sjöförsvarsdepartementen, pröfvat bemälda båda komitéers förslag och beslutit till Riksdagen aflåta särskilda nådiga propositioner angående förändrad organisation af rikets försvarsväsende både till lands osh sjös. Frågan om försvarets tidsenliga ordnande väntar sedan årtionden tillbaka en lösning, som kan vara egnad att trygga landets sjelfständighet, för hvars upprätthållande Konung och Riksdag flerfaldiga gånger

erkänt behovet af en väsentlig förstärkning i de försvarskrafter, som under närvarande förhållanden stå till buds. De meningsskiljaktigheter, som hittills verkat hindrande för ett slutligt afgörande af frågan, hafva gällt *sättet* för dess lösning, och det ligger ock i öppen dag, att en så omfattande och i landets förhållanden djupt ingripande fråga, som denna, skall erbjuda ett vidsträckt fält för skiftande meningar, vare sig frågan bedömes ur militäriskt-teknisk, social eller ekonomisk synpunkt. Att med en så svårlöst fråga blifvit först i den Riksdagens skrifvelse jag nyss åberopat och sedermera i det Eders Kongl. Maj:ts beslut, hvarom jag tagit mig friheten erinra, sammanbunden en annan fråga, äfven den af stor betydelse och, såsom det kan antagas, för mången ännu af omtvistlig natur, nemligen den om grundskatternas samt rustnings- och roteringsbesvärens successiva upphörande, skulle kunna förefalla anmärkningsvärdt och synas egnadt att endast förhindra försvarsfrågans lyckliga lösning, men långt ifrån att dela en sådan uppfattning, vågar jag uttala den mening, att af *den* plan till försvarets ordnande, hvartill Eders Kongl. Maj:t nu beslutit äska Riksdagens bifall, och som innefattar den indelta arméns afskaffande, nyssnämnda skattefrågas samtida lösning utgör en oafvislig följd. Äfven den, som med rättsskäl vill försvara bibehållandet af de på viss jord hvilande besvär, måste dock erkänna, att den skyldighet, som innefattas i rustnings- och roteringsbesvären, blifvit rust- och rotehållare ålagd *för landets försvar*. Liksom indelta armén utgjorde kärnan i landets försvarssystem, så blefvo rustnings- och roteringsbesvären, under de tider, då dessa besvär ordnades, ansedda såsom den efter då rådande förhållanden bäst passande form för en sådan armés upprätthållande. Då en annan tid, som nu är inne, kräver en annan försvarsorganisation, måste det ock blifva denna tids omsorg att för det nya försvarssystemets åstadkommande taga landets skatteförmåga i anspråk på ett sätt, som öfverensstämmer både med de väsentligen förändrade förhållanden, vårt land nu företer i jmförelse med de tider, som sågo vår indelta armé ordnas, och med de likaledes helt skilda åsigter, som numera göra sig gällande i fråga om de grunder, hvarpå ett lands skattesystem bör hvila. Det är ur denna synpunkt, som indelta arméens afskaffande efter mitt förmenande måste hafva till följd, att de af viss jord utgående besvär, hvarmedelst denna armé upprätthållits, också böra på samma gång försvinna och icke kunna efter en så beskaffad arméorganisation, som nu är i fråga, bibehållas endast såsom en skatteform, afsedd för utgörande af bidrag till statens allmänna behof.

Det omedelbara samband, som eger rum mellan försvarssystemets ordnande på en ny grund och rustnings- och roteringsbesvärens upp-

häfvande, kan väl icke anses förefinnas mellan frågan om de så kallade grundskatternas afskrifvande och sjelfva försvarsfrågan. Ty om all med grundskatter besvärad jord likaledes på ett mellan de särskilda hemmanen rättvist fördeladt sätt deltog i rustnings- och roterings-skyldigheten, kan man ju icke annat än erkänna, att det skulle leda till större enkelhet vid behandlingen och deraf betingad lättare lösning af försvarsfrågan, om man i sammanhang dermed endast hade att sysselsätta sig med rustnings- och roteringsbesvärens afskaffande för att sedermera oberoende af den frågan kunna egna grundskattefrågan en särskild pröfning. Men den förutsättning jag nyss antydde förefinnes, som känt, alldeles icke. Tvärtom drabbas olika delar af landet vid jmförelse med hvarandra på ett mycket olika sätt af grundskatter och indelningsverk; och om indelningsverket upphäfdes med grundskatternas bibehållande, skulle man därför i stället för att undanröjja endast än mera föröka den öfverklagade ojämnhet i jordens beskattning, som nu eger rum. Det är detta förhållande, som måste betinga, att den reform af landets skatteväsende, som gäller indelningsverket, äfven bör omfatta grundskatterna.

I fråga åter om de skäl, hvilka, oberoende af försvars- och skattefrågornas sammanhang med hvarandra och det deraf föranledda behovet af deras samtida lösning, i och för sig tala för en sådan förändring i landets skatteväsende, som skulle innefatta grundskatters samt rustnings- och roteringsbesvärs successiva afskaffande genom en afskrifning, behöfver jag nu icke närmare utveckla alla de skäl, som därför kunna anföras. De finnas fullständigt framlagda i den underdåniga skrifvelse, hvaruti Riksdagen uttalade sig för en dylik afskrifning, och i skattekomiténs nu föredragna betänkande, och då den af Riksdagen uttalade uppfattning, såsom jag förut erinrat, redan vunnit Eders Kongl. Maj:ts godkännande, måste min uppgift nu vara att företrädesvis påkalla Eders Kongl. Maj:ts uppmärksamhet på de af skattekomitén utarbetade förslag, åsyftande att bereda verkställighet åt den af såväl Eders Kongl. Maj:t som Riksdagen omfattade mening i hufvudfrågan. Det torde dock tillåtas mig, med hänsyn till ämnets vikt och då jag icke deltagit i det tillstyrkande af Statsrådets samtliga då varande medlemmar, hvarpå Eders Kongl. Maj:ts beslut den 19 Juni 1880 grundades, att i största korthet få angifva några af de synpunkter, hvilka efter min tanke vid bedömandet af sjelfva hufvudfrågan uti grundskattereformen böra göra sig gällande.

Hänvisande till den historiska utredning i ämnet, skattekomitén lemnat, anser jag deraf framgå, först och främst att grundskatterna äro *skatter* och icke någonting annat; att tillkomsten af de på jorden

lagda särskilda besvär helt naturligen var beroende deraf, att jorden då utgjorde det förnämsta skatteobjekt, hvarifrån staten kunde i någon större utsträckning få sitt behof af skattebidrag tillfredsställt; att olika klassers olika ställning i samhället och det olika inflytande på behandlingen af statens angelägenheter de särskilda samhällsklasserna voro i tillfälle att utöfva medförde en olikhet i olika jords beskattning, som dock från början mindre innefattade en ojemnhet i bördor, än olika former för skatteskyldighetens fullgörande; och slutligen att det nyss antydda olika inflytandet på handhafvandet af samhällets offentliga värf under tidernas lopp verkade derhän, att, under det de inflytelse-rikare klasserna lyckades utverka befrielse från eller allt längre gående lindringar i de på viss jord lagda skyldigheter, ett motsatt förhållande mer och mer gjorde sig gällande i fråga om skattejorden. Det ligger således i klar dag, att de tider, då de på viss jord nu hvilande besvär tillkommo och vunno den stadga, som betingat deras fortvaro till våra dagar, erbjuda en väsentlig skiljaktighet med den närvarande tiden i fråga om såväl de yttre förhållanden, som utöfva inflytande på skattelagstiftningen, som ock uppfattningen af de grundsatser, som böra verka bestämmande för ett lands beskattningsförhållanden och i allmänhet för afvägande af de rättigheter och skyldigheter, samhället gifver eller tager i anspråk af dess särskilda medlemmar.

Erkänner man med mig, att de besvär, hvarom nu är fråga, äro skatter, har jag vidare ingen tvekan om statens både rätt och pligt att låta kvarlevorna från en förfluten tids beskattningssystem vika, så snart man finner de gamla beskattningsformerna icke motsvara den närvarande tidens kraf på en rättvis och jemn beskattning. Ty icke kan man väl påstå, att skattelagstiftningen är det enda område, på hvilket utvecklingens lag och olika tidsförhållandens omskapande makt icke få göra sig gällande; icke kan den faktiska tillvaron af en skatt vara ett förhållande, som orubbligt skall ega bestånd för kommande tider. Och lika litet kan man mot samhällets pligt att utplåna skatteformer, hvilka icke vidare befinnas ändamålsenliga, anföra den omständigheten, att derigenom en skattebörd, hvilken hvilat på vissa samhällets medlemmar, kan i viss mån sägas blifva öfverflyttad på andra, ty detta är just hvad som alltid måste ske när man vill afskaffa en skatt för att ersätta den med en annan, som bättre tillfredsställer anspråken på en rättvisare fördelad beskattning. Rigtigheten af de åsikter jag här antydtt lär man väl också i allmänhet erkänna, men man hör ofta bestridas deras tillämplighet på grundskattefrågan, dels emedan man anser grundskatter vara en i och för sig lämplig skatteform — en fråga, hvilken jag strax anhåller få särskildt beröra — dels ock

emedan, äfven om man icke kan undgå att finna, det tillkomsten af de hos oss viss jord ålagda särskilda skatter och besvär icke hvilat på beskattningsgrunder, hvilka med vår tids uppfattning om rättvisans och billighetens kraf öfverensstämma, man dock hänvisar på den utjemning af de ursprungliga missförhållandena, som egt rum genom jordegendomens öfverflyttning under århundradenas lopp från den ena till den andra egaren, hvarvid de på egendomen hvilande besvär verkat till nedsättning i det egendomens värde, som legat till grund för aftalen om egendomens förvärfvande, så att skatten för den nuvarande egaren icke vidare kan anses såsom en obillighet. Mot detta åskådnings-sätt vågar jag emellertid ställa en annan uppfattning, enligt hvilken skattskyldigheten till staten icke bör göras till sin beskaffenhet och till sina verkningar beroende af enskilda samhällsmedlemmars aftal och öfverenskommelser, utan är ett direkt förhållande mellan staten och den skattskyldige. Hvilar detta förhållande på en från början obillig och orättvis grund, så synes det mig vara fullt berättigadt och staten värdigt, att den själf ingriper för att ur skattesystemet aflägsna skatteformer, hvilkas tillkomst icke låter försvara sig ur de synpunkter, som en senare tid vill se tillämpade vid beskattningens ordnande, och hvilkas fortsatta tillvaro visat sig vara en ständig påminnelse om förflutna tidens ojemna och obilligt inrättade skattesystem, ett minne, hvars underhållande synes mig ingalunda ligga i statens välförstådda intresse, såvida för samhällsarbetets viktiga kraf man vill taga i anspråk en enig och förtroendefull samverkan af vårt samhälles för ett dylikt arbete eljest väl egnade krafter.

Jag vidrörde nyss frågan om grundskatters lämplighet, och det är icke behöfligt att nu närmare ingå i den frågans skärskådande. Men med villigt erkännande, att många skäl tala för användningen af dylika skatter, om jag än icke är öfvertygad att den för all framtid *fixerade* grundskatten erbjuder den största fördelen, och om jag än anser rättvisan i skattesystemet kräfva, att vid sidan af grundskatten å fastighet ställes en förmögenhetsbeskattning jemväl å den rörliga förmögenheten, kan jag dock icke i de hos oss förefintliga särskilda skatter och besvär, hvilka åligga viss fastighet, se en sådan rättvist och jemut fördelad grundskatt å landets fastigheter, som tillfredsställer ett väl afvägdt skattesystems fordringar. Tvärtom äro efter mitt förmenande nuvarande grundskatter, så länge de kvarstå, ett bestämmt hinder för tillämpning hos oss af en konsekvent genomförd fastighetsbeskattning, och dessa grundskatters utplånande är ur nu angifna synpunkt snarare ett vilkor för att framtida lagstiftare må kunna ordna nyssnämnda beskattning i ett rättvist förhållande såväl till samt-

liga fastigheters inbördes värde som till den skattskyldighet, man vill göra gällande med afseende å öfriga förmögenhetsobjekt.

Den synpunkt, från hvilken frågan om grundskatternas samt rustnings- och roteringsbesvärens successiva upphörande företrädesvis bör uppmärksammas, torde emellertid vara den, som afser den rent finansiella sidan af saken eller åtgärdens förenlighet med statens förnåga att umbära denna skatteinkomst. Under det jag till en början vill erinra, att landets skatteförmåga naturligtvis icke blir mindre, derföre att beskattningssystemet ordnas så, att en mera tidsenlig och billig fördelning af skattebördan eger rum, torde äfven böra framhållas, att man vid beräkningen af den minskning i statsinkomst, som af afskrifningen härflyter, väl bör uppmärksamma, att det belopp af cirka tio millioner kronor, hvartill värdet af grundskatter och indelningsverk beräknats uppgå, enligt den nu ifrågavarande planen komme att endast småningom från budgeten försvinna för att först efter 37 års förlopp vara alldeles utplånadt. För att visa tillväxten under senare tialar är af våra statsinkomster och förhållandet mellan deras samfälda belopp och grundskatterna, har jag låtit uppgöra en beräkning, hvilken jag anhåller här få meddela.

År 1850 voro samtliga statsinkomster	Kronor	20,419,783: —
deraf utgjorde grundskatterna	„	5,267,144: —
eller 25,79 procent.		
År 1860 voro samtliga statsinkomster	„	33,151,660: —
deraf utgjorde grundskatterna	„	6,633,299: —
eller 20 procent.		
År 1870 voro samtliga statsinkomster	„	48,021,403: —
deraf utgjorde grundskatterna	„	6,777,126: —
eller 14,11 procent.		
År 1880 voro samtliga statsinkomster	„	79,632,834: —
deraf utgjorde grundskatterna	„	6,005,494: —
eller 7,54 procent.		

När man ser å ena sidan inkomsternas raska stegring och å den andra huru såsom en följd deraf det procenttal, hvarmed grundskatterna ingå i statens samtliga inkomster, hastigt sjunka, torde man vara berättigad att af denna återblick på de senaste trettio åren draga den slutsats, att tre decennier härefter det nuvarande beloppet af både grundskatter samt rustnings- och roteringsbesvären skulle utgöra en mycket ringa och föga afsevärd bråkdel af statens inkomster. Att vid sådant förhållande låta dessa skatter småningom försvinna under loppet af 37 år och att med undantag af första året, för hvilket jag inom kort torde

få för Eders Kongl. Maj:t framlägga budgetförslaget, sedermera hafva att hvart annat år ersätta en genom afskrifningen uppkommande minskning i förutvarande inkomster af dessa skattetitlar med ungefär en half million kronor, synes mig ur finansiell synpunkt icke innefatta något för statskassans intressen hotande tillvägagående. Ur den nu angifna synpunkten eger hela afskrifningsfrågan derföre numera efter mitt förmenande icke på långt när de omfattande dimensioner, den onekligen haft under förflutna tider, då dessa skatter och besvär för budgeten spelade en högst afsevärd rol.

Nu tillkommer visserligen ett annat förhållande, som måste väl uppmärksammas, eller att samtidigt krävas ökade utgifter till förstärkande af landets försvarsväsende. För att bedöma i hvad mån en tillökad utgift för landet härigenom uppkommer och huruvida landet kan ega förmåga att bära en sådan, måste man dock beakta, först och främst att den nuvarande kostnaden för försvaret icke får mätas efter de i budgeten synliga utgiftsstaterna för fjerdje och femte hufvudtitlarne, utan att dertill måste läggas värdet af indelningsverket, då man finner, att den nuvarande kostnaden för vårt landtförsvär årligen utgör i rundt tal 23,650,000 kronor. Att de skattebidrag, som utgöras för försvarskostnadens bestridande, fördelas efter grunderna för en rättvis och jemn beskattning, kan, såsom jag förut erinrat, icke minska landets förmåga att bära kostnaden. Vill man åter rätt uppskatta betydelsen af den kostnad, som efter den nya härordningens fullständiga genomförande efter förloppet af femton år skulle årligen ifrågakomma eller efter landtförsvarskommitténs beräkning i rundt tal 27,400,000 kronor, synes man mig rättast böra utgå från den synpunkt, som i nämnda komités betänkande (del II, sid. 219, noten) finnes angifven, och enligt hvilken den nuvarande och den framtida kostnaden för landtförsvaret jemföras med rikets nuvarande folkmängd och den siffra, som efter sannolikhetsberäkning angifver folkmängdens storlek efter 15 år. Man finner då, att den nuvarande kostnaden utgör för hvarje individ af landets invånare 5 kronor 18 öre, och att den beräknade kostnaden efter den nya organisationens genomförande skulle, fördelad på hvarje individ i samhället, belöpa sig till 5 kronor 16 öre. Denna måttstock för bedömande af landets förmåga att bära kostnaden för den nya härordningen synes mig vida mera tillfredsställande och tillförlitlig än alla på förhand gjorda beräkningar om den ena eller andra inkomstkällans förmåga att i en framtid lemna det åsyftade bidraget till statskassan.

I fråga åter om kostnaden för den nya sjöförsvarsorganisationen bör man efter mitt förmenande först och främst taga i betraktande,

att denna del af vårt försvar i jämförelsevis ringa grad beröres af afskrifningsfrågan, då hela det bidrag sjöförsvaret nu hemtar af indelningsverket representerar ett värde af föga mer än en half million kronor. Vidare förutsätter icke den nya organisationen enligt sjöförsvarskomiténs beräkningar, att de nuvarande ordinarie kostnaderna — det vill säga allt hvad för försvarets vidmakthållande fordras utöfver nybyggnadsanslag — skulle i någon anmärkningsvärd grad stegras. Hela förhöjningen skulle, nemligen icke utgöra mera än circa 250,000 kronor årligen. Deremot fordrar behovet att anskaffa en ny och tidsenlig fartygsmateriel, med hvad dertill hör af artilleriutrustning med mera dylikt, att under en längre följd af år betydande anslagsposter i budgeten uppföras, och det årliga anslagsbehovet för detta ändamål har beräknats till icke mindre än två millioner kronor. Ifrågavarande höga utgiftspost förekommer emellertid i det budgetförslag, hvilket jag om några dagar kommer att till Eders Kongl. Maj:ts pröfning framlägga, och att statsverket under normala förhållanden skulle i framtiden mindre kunna bära en sådan utgift, än för närvarande, synes mig föga antagligt.

Derjemte får man icke släppa ur sigte, att den allmänt erkända behöfligheten af en förstärkning i landets försvarsväsende måste föranleda ökade utgifter för detta ändamål *under alla förhållanden* och oberoende af försvarets organiserande på den ena eller andra grunden.

Efter att sålunda hafva angifvit några af de allmänna synpunkter, hvilka efter mitt förmenande vid bedömande af de föreliggande försvars- och grundskattefrågornas framtida betydelse för våra budgetförhållanden böra göra sig gällande, skyndar jag att tillägga, att man derigenom visserligen icke frikallas från omtanken att med afseende å den närmare liggande framtiden söka göra sig reda för medlen att ersätta statsverket för både den minskning i inkomst och den tillökning i utgift, som af de nyssnämnda frågornas lösning i nu afsedd riktning påkallas. I det afseendet har Skattekomitéen framlagt en utredning, hvilken jag tillåter mig åberopa till stöd därför att försvars- och skattereformen, den senare tagen i mera vidsträckt omfattning, än att den afser endast grundskatterna och indelningsverket, och gällande äfven åtskilliga lindringar i fråga om såväl den personella beskattningen som inkomstskattens tillämpning å de mindre bemedlade, låter sig genomföras, utan att man behöfver hysa farhågor för svårigheten att fylla statsverkets behof eller för åsidosättandet af de viktiga samhällsintressen, som utom försvarsväsendet måste i budgeten tillgodoses och taga i anspråk växande bidrag. Så tillåter jag mig, för att särskildt framhålla, huru Skatte-

komitén uppmärksammat angelägenheten af att den stegring i statsbehofven, hvilken helt naturligen inträder äfven på andra områden än den militära budgetens, må motsvaras af ökade statsinkomster, få nämna, att bland de inkomstkällor, på hvilkas ökade afkastning Skattekomitén hänvisat i sammanhang med försvars- och skattereformen, icke förekomma de viktiga inkomsttitlarne arrendemedel, skogsmedel och framförallt tullmedlen, hvilka sistnämnda i vår budget, dels i följd af stigande folkmängd, men dels och ännu mera genom en om höjdt välstånd vittnande ökad förbrukningsförmåga hos nationen, visat en synnerligen stark tillväxt, hvarom jag ber, att få framlägga några siffror:

Tullmedlen utgjorde i runda tal

år 1835	4,600,000 kronor.
„ 1840	5,000,000 „
„ 1850	7,000,000 „
„ 1860	13,800,000 „
„ 1870	15,700,000 „
„ 1880	27,600,000 „
„ 1882	31,000,000 „

Men äfven der komitén i sin finansplan upptagit ökad afkastning af en redan befintlig skatteform, såsom bevillningen för fast egendom, tobakstull, stämpelskatt och bränvinstillverkningsskatt, har komitén beräknat endast den tillökning i afkastningen, som skulle härröra af den förhöjning i skattesatser, komitén i sitt betänkande föreslagit, och således lemnat ur räkningen den af skatteförhöjning oberoende naturliga tillväxten i skatteköllans afkastning. Med mycken varsamhet synes mig därför komiténs finansplan vara uppgjord. Med denna plan har komitén emellertid icke åsyftat annat än att lemna en ledning vid bedömandet af utförbarheten af de reformer, som nu föreslagits i försvarsväsendet och landets skatteförhållanden. Granskningen af detaljerna i de förslag, komitén afgifvit för beredande af erforderliga inkomster för framtiden, och bestämmandet af den ordningsföljd, hvori dessa förslag böra vinna tillämpning, måste blifva en omsorg vid budgetens uppgörande i samma mån man för densamma vill taga i anspråk någon af de nya eller förhöjda statsinkomster, hvarå komiténs finansplan gifver anvisning.

Endast i ett afseende och därför att jag redan i budgeten för år 1884 skulle önska se tillämpad min åsigt derom, tillåter jag mig här antyda en från komiténs förslag i viss mån afvikande mening, då jag anser det sätt att bereda statsverket ökade inkomster, som i främsta rummet bör vinna tillämpning, bestå i en utveckling af stämpelskatten.

Denna skatts betydelse i skattesystemet torde jag få närmare utveckla vid föredragning af ett inom finansdepartementet utarbetadt förslag om en vidsträcktare tillämpning af denna skatteform. Här vill jag blott erinra, att vare sig man ser på det procentförhållande, hvori denna skatt står till totalbeloppet af samtliga statsinkomster, eller på stämpelskattens förhållande till folkmängden, en jemförelse mellan Sverige och andra länder visar, i huru anmärkningsvärdt ringa grad denna skatteform kommit till användning hos oss. Ur skattekomiténs och förberedande skattejemkningskomiténs betänkande har jag hemtat några siffror i nyss uppgifna afseenden. Då hos oss stämpelskatten utgör ungefär 4 procent af statsinkomsterna, utgör den i Italien och Preussen öfver 9, i Danmark och Österrike öfver 12 procent, för att nu icke tala om de kapitalstarkare länderna Frankrike, Holland och Belgien, der stämpelskatten uppgår ända till 20 procent och derutöfver af statsinkomsterna. Också belöper sig i Frankrike stämpelskatten, räknad per individ af folkmängden, till närmare 12 kronor och i England, Belgien och Nederländerna till 6 à 7 kronor, men då i Danmark man kan bära en stämpelskatt af 2 kronor 38 öre per individ, synes det icke vara orimligt att man här söker i någon mån utveckla en skatt, som för närvarande utgör endast 65 öre per individ. Villigt erkännande angelägenheten af att den höjda skattens tillämpning endast varsamt må inträda, vågar jag dock påstå, att vida högre belopp än Skattekomitén beräknat torde kunna för statskassan upphemtas genom en ökad stämpelskatt, hvarunder enligt komiténs förslag skulle hänföras jemväl den höjda stämpeln å bouppteckningar, en motsvarighet till andra länders arfskatt. Att en viss utsträckning af denna skatts användning efter min åsigt, omedelbarligen bör ega rum, beror dock hufvudsakligen derpå, att jag icke kan tillstyrka att, på sätt komitén ifrågasatt, antalet af förbrukningsskatter för närvarande ökas med den föreslagna maltskatten. Ehuru denna skatt i andra länder visat sig med stor fördel kunna tillämpas och inbringa statskassan betydande inkomster, och ehuru jag sålunda mot denna skatteforms lämplighet i och för sig icke har något att erinra, utan tvärtom antager såsom temligen gifvet, att dess användning äfven hos oss skall i framtiden visa sig ändamålsenlig, hyser jag den största betänklighet vid att för närvarande upptaga den i vår skattelagstiftning. Tullmedlen och bränvinstillverkningskatten utgöra redan mer än hälften af statsverkets samtliga inkomster, och då man icke kan förneka, att dylika skatter, der de åläggas i förbrukningen mera allmänt ingående artiklar — och det är just skatten å dessa, som lemnar de mera afsevärda inkomstbeloppen — drabba konsumenterna i ett efter deras skatteförmåga mindre väl afpassadt förhållande, och jemförelsevis tyngre träffa de mindre

bemedlade, synes det mig vara med en rättvist afvägd beskattning öfverensstämmande att man vid sidan af förbrukningsskatterna ställer en sådan skatteform, hvilken såsom stämpelskatten kan anordnas så, att den företrädesvis vänder sig till den större skatteförmågan, och derjemte har den egenskapen, att den lemnar tillfälle att beskatta inkomster, hvilka eljest i följd af de bristfälligheter, som alltid vidlåda den direkta inkomstskattens tillämpning, lätt undandraga sig att af sistnämnda skatt träffas. I detta och jemväl i andra hänseenden, hvilka jag vid föredragningen af stämpelförordningen torde få närmare beröra, är stämpelskatten ett complement till inkomstskatten, på samma gång den bildar en motvigt i skattesystemet mot förbrukningsskatterna, hvarföre det för mig framstår såsom en brist i vår nuvarande skattelagstiftning att större tillämpning icke är inrymd åt denna skatteform. Då jag af nu anförda skäl icke för närvarande anser maltskatten böra tagas i anspråk, vill jag likväl i förbigående tillägga, att, derest det glädjande förhållande af en mer och mer minskad bränvinsförbrukning i landet, som särskildt under senaste tiden inträdt, skulle komma att fortfara och verka en afsevärd minskning i den statsinkomst, som nu vinnes genom bränvinsbeskattningen, den närmast till hands liggande och naturligaste utvägen att derför bereda statsverket ersättning synes mig vara maltskattens införlifvande med vårt skattesystem.

Då jag härefter anhåller få öfvergå till *sättet* för den ifrågakända afskrifningen af grundskatterna samt rustnings- och roteringsbesvärerna, har jag i det afseendet ingen anledning att i hufvudsak tillstyrka någon afvikelse från det af Skattekomitén i väsentlig öfverensstämmelse med det af kammarrådet Anderson den 15 September 1874 afgifna betänkande uppgjorda förslag.

Det torde dock, när frågan gäller sättet för afskrifningen, vara skäl att här i minnet återkalla den framställning, som af Eders Kongl. Maj:t afläts till 1877 års Riksdag om afskrifning af femton procent utaf den grundskatt, som i riksstaten benämnes ränta. Denna nådiga framställning var grundad på ett uttalande af dåvarande chefen för Finansdepartementet, hvare ett småningom skeende eftergifvande af grundskatterna angafs såsom framställningens syfte. I stället för att förorda afskrifningens fortsättning efter en viss på förhand uppgjord plan, yttrade bemälda departementschef, bland annat, att det borde öfverlemnas åt framtiden att låta eftergifvandet ske "i den mån statens öfriga inkomster dertill bereda utväg, på samma sätt som de nyttiga, men ej oundgängliga statsutgifter, hvilka å extra stat uppföras, i fråga komma endast i den mån statsregleringen i öfrigt för dem lemna tillgång, sedan nödiga ordinarie utgifter blifvit betäckta". Den sålunda uttala-

de uppfattningen kan väl af dåvarande förhållanden anses påkallad, men bör i min tanke icke numera läggas till grund för ett förslag i ämnet. Väl är det oeftergiftigt, att en afskrifning af grundskatterna icke kan ske, utan att statsverkets andra tillgångar lemna ersättning för den minskade statsinkomsten, men bedömandet, huruvida sistnämnda förhållande kan anses vara för handen, bör efter min åsigt icke grundas på sådana omständigheter, som föreligga vid uppgörande af budgeten för ett visst år och som kunna medgifva upptagande i densamma af betydande extra anslag för tillfälliga ändamål. Tillvaron af ett öfverskott i statskassan kan till exempel med fog påkalla extra anslags anvisande i större utsträckning, men under det sådana anslag äro af öfvergående art, innefattar afskrifningen af en ordinarie inkomst ett afhäandande för all framtid af det afskrifna beloppet. En dylik afskrifnings förenlighet med statskassans intresse torde derföre böra bedömas företrädesvis ur synpunkten att man ser sig i stånd att framgent kunna bereda statsverket ersättning för de bidrag, som genom afskrifningen gå för detsamma förlorade, och i detta hänseende befinner sig frågan om afskrifningen nu i ett vida gynsammare läge än 1877, sedan numera en fullständig utredning af hithörande frågor genom Skattekomiténs försorg åstadkommits och derigenom på ett betryggande sätt ådagalagts, att afskrifningen måste under normala förhållanden antagas kunna utan allt men för statskassan eller rättare för de samhällsbehof, staten har att i budgeten tillgodose, genomföras. Efter en sådan utredning böra statsmakterna enligt min åsigt tryggt kunna redan från början behandla afskrifningsfrågan, icke allenast i det *allmänna syftet* af nyttan utaf dessa skatters småningom skeende eftergift, hvilket låg till grund redan för 1877 års nådiga framställning, utan ock i det *närmare bestämda syftet* att låta denna afskrifning ske efter en viss plan. Detta förfarande har dessutom i min tanke den fördel, att det låter afskrifningens inverkan på budgeten göra sig gällande på ett på förhand beräkneligt sätt, under det att det obestämda öfverlåtandet åt framtiden att fortsätta afskrifningen lätt skall framkalla en benägenhet att vid tider, då i följd af gynsamma konjunkturer statsinkomsterna flöda rikligare, låta afskrifningen ske i större omfattning, en beuägenhet, som dessutom skulle hemta ytterligare stöd af den i förhållande till budgetens naturliga tillväxt mer och mer minskade betydelse grundskatterna måste i framtiden erhålla. Jag är derföre mycket böjd att antaga, att, i händelse statsmakterna icke från början enas om syftet att låta grundskatterna försvinna efter en viss plan, tiden för deras utplånande kan komma att i väsentlig mån förkortas eller åtminstone ansträngningarne derför menligt in-

verka på kommande Riksdagars förhandlingar, under det en sådan plan, en gång af båda statsmakterna omfattad såsom ett bestämmande motiv för den första afskrifningen, skall, derest landet får åtnjuta lyckan att icke drabbas af några till hämmande af landets framåtskridande och skatteförmåga alltför kämbart inverkan öden, otvifvelaktigt innebära en lösning af frågan för all framtid och sålunda till gagn för det viktiga samhällsarbete, som i öfrigt är statsmakterna anvisadt, befria dem från fortsatta vidlyftiga förhandlingar om en fråga, hvilken åtminstone ur statsfinansiell synpunkt, efter mitt förmenande, icke är förtjent att längre kvarhållas såsom en hufvudfråga på dagordningen för vårt offentliga lif.

Då jag ansett den afskrifning, som skulle ske för det nu ifrågasvarande budgetåret böra vidtagas i ett bestämdt syfte att afskrifningen sedermera måtte fullföljas efter en viss plan, har jag dermed angifvit formen för den framställning, jag är sinnad tillstyrka Eders Kongl. Maj:t att till Riksdagen aflåta. Det kunde väl möjligen ifrågasättas att åt afskrifningsplanen borde gifvas egenskapen af lag. Jag vill vid den frågans besvarande icke inlåta mig på den konstitutionella sidan deraf eller huruvida man kan med lags helgd kringgärda orubbligheten af en afskrifningsplan af förevarande beskaffenhet, men jag är så mycket mer öfvertygad om det i allmänhet med skattelagstiftningens natur oförenliga och vanskliga i att ordna beskattningsförhållandena i ett land medelst några för en framtid bindande lagbud. Undantagsvis kunna väl förhållanden förekomma, som göra ett sådant förfarande nödvändigt, såsom då man med en annan stat afslutar fördrag, som inverkar på landets beskattning eller då man vill åt en nydanad industri, för att gynna dess utveckling, tillförsäkra en vis tids skattefrihet eller skattelindring. Men der sådana eller likartade undantagsförhållanden icke ega rum, är tillskapandet af en lag för bestämmande af framtida sättet för en skatts utgörande icke af något gagn, men kan deremot verka till skada, isynnerhet när fråga är om en skattenedsättning. Det låter exempelvis tänka sig, att under afskrifningsplanens tillämpning tider af sådant betryck för statsverket kunna inträda, att man skulle vida föredraga att låta med afskrifningens fortgång under något år anstå, framför att på annan väg anskaffa det bidrag till statskassan, hvaraf den genom afskrifningen skulle gå i mistning. Att genom en lag binda statsmakternas handlingsfrihet i ett sådant fall kan endast innebära en olägenhet. Något formellt hinder skulle visserligen icke förefinnas att under de förutsatta omständigheterna göra en lagförändring, men detta måste dock af skäl jag här vill antyda väcka mycken betänklighet. Likasom i det nyss anförda

fallet, då staten tillförsäkrat en näring under viss tid en förmån i beskattningshänseende, det icke rimligtvis kan ifrågakomma att under samma tid ändra en dylik lag till den skattskyldiges nackdel, emedan deri kunde ligga ett ingripande i enskildas af den gällande lagen tryggade rätt, så skulle man genom att förvandla afskrifningsplanen till lag gifva åt de skattskyldiges anspråk på skattenedsättning en slags privaträttslig karakter, som onekligen måste framkalla betänklighet mot att låta en lagbestämd skattenedsättning icke inträda på den i lagen angifna tid. Med min förut uttalade uppfattning, att skattskyldigheten rör ett förhållande mellan staten och den skattskyldige och bör såvidt möjligt hållas främmande från allt beroende af de enskildes privaträttsliga ställning, kan jag således icke annat än finna tillskapandet af en lag i detta fall innebära en oegentlighet, och för öfrigt, såsom jag redan erinrat, vara utan allt gagn såsom fullkomligt obehöfligt, då den form för statsmakternas beslut jag föreställt mig vara den riktiga är fullt tillräcklig att under normala omständigheter eller med andra ord under sådana förhållanden, hvilka äro de enda, man på förhand med säkerhet kan och bör till deras beskaffenhet och verkningar bedöma, betrygga fullföljden af det syfte, som från början angifvits såsom afskrifningens mål.

Den underdåniga hemställan, jag på grund af hvad jag nu anfört anhåller få göra, innefattar således i hufvudsak, att Eders Kongl. Maj:t måtte i afgifvande proposition föreslå, att Riksdagen, i syfte att grundskatterna enligt den af skattekomitén uppgjorda plan successivt afskaffas, må besluta att med ingången af år 1884 tio procent af dessa skatters nuvarande belopp böra afskrifvas.

Vidare hemställer jag att i fråga om afskrifningen af rustnings- och roteringsbesvärerna Eders Kongl. Maj:t må föreslå Riksdagen att antaga en lag, som naturligtvis ej heller skulle innehålla någon afskrifningsplan, utan endast bestämma om dessa besvär och grundskatternas samtida och likformiga afskrifning och tillika ordna sättet för afskrifningens verkställande. Både sammanhanget med den lag, som handlar om öfvergången från den nuvarande till den nya härordningen, och nödvändigheten att ur rättvisans synpunkt låta det ganska invecklade sättet för afskrifningen af dessa besvär allt framgent vara oförändradt, påkalla härtill hörande frågors ordnande genom lag, och mot en dylik lags stiftande möta icke i något hänseende de betänkligheter, som efter hvad jag nyss antydt framtråda i fråga om sjelfva afskrifningsplanens upphöjande till lag.

Hvad härefter angår de särskilda bestämmelserna rörande afskrifningens verkställande, har jag, såsom jag redan nämnt, ansett mig böra i hufvudsak biträda det af skatteregleringskomitén afgifna förslag, och torde det derföre tillåtas mig att nu redogöra endast för de förändringar deri, som jag funnit mig böra föreslå.

Beträffande först komiténs förslag i punkterna b och l angående arbets- eller hofveriskyldighet till vissa kronoegendomar, hemställer jag, att frågan derom måtte göras till föremål för en särskild nådig framställning till Riksdagen, hvartill jag senare i dag torde få afgifva förslag.

Komitén har i sin afskrifningsplan under litt. e) föreslagit, att, der grundskatt för särskildt hemmansnummer eller lägenhet eller der presternes utlagor för särskildt pastorat icke öfverstiga 5 kronor, ifrågasvarande grundskatt och utlagor skulle oafkortade utgöras under de första fjorton åren af afskrifningstiden och derefter helt och hållet upphöra. Till grund för detta förslag har utan tvifvel legat en önskan att för afskrifningens verkställande bereda någon lättnad vid räkenskapsföringen och uppbörden, och jag vill icke bestrida, att en dylik fördel skulle i någon mån vinnas. Det torde emellertid sällan förekomma, att grundskatt i jordeboken finnes upptagen till så lågt belopp, utom för lägenheter, men det behof af förenkling vid verkställigheten, som skulle betinga komiténs särskilda förslag i detta fall, förefinnes på alldeles enahanda sätt äfven der hemmanets grundskatt enligt jordeboken är vida högre, men, såsom allmänneligen förekommer, hemmanet är deladt mellan flere egare, och vissa af dessa hafva så små brukningsdelar, att den på dem belöpande grundskatt icke öfverstiger nyssnämnda belopp. I ena som i andra fallet blir besväret med uträkningen och uppbörden detsamma, men bör i intetdera fallet vara af någon mera afsevärd beskaffenhet, då det endast är jemna andelar af $\frac{1}{10}$ eller $\frac{1}{20}$, som i planen förutsättas ifrågakomma till afskrifning.

Mitt hufvudsakliga skäl att tillstyrka uteslutandet af denna bestämmelse i komiténs förslag är dock, att, för den händelse viss jord skulle under viss tid utgöra grundskatten oförminskad, medan för annan jord en afskrifning af grundskatten inträdde, ett dylikt förhållande synes mig icke böra bringas till stånd utan att göras beroende af en för hela afskrifningstiden gällande lag; men då jag på förut anförda skäl funnit mig icke böra tillstyrka Eders Kongl. Maj:t att förelägga Riksdagen en lag om planen för grundskatternas afskrifning, följer deraf, att komiténs förslag i denna punkt icke kan af mig förordas, utan att afskrifning enligt den allmänna regeln bör efter min åsigt tillämpas äfven å den grundskatt, som i denna punkt afses.

Från afskrifning har skatteregleringskomitén under Litt. f) 1:o

undantagit grundskatt å sådan efter år 1809 från kronan under enskild eganderätt öfverlåten egendom, hvilken näst före öfverlåtelsen icke innehafts med stadgad åborätt. Enligt hvad af komiténs betänkande, del III, sid. 167 och följande inhemtas, hafva ifrågavarande egendomar antingen försålts till den, som bjudit högsta köpeskilling eller högsta ränta, eller ock på grund af särskilda förhållanden upplåtits under skattemannarätt med vissa vilkor. Dessa egendomar äro enligt betänkandet (del III sid. 168—173) af följande slag.

	Grundskatt.
Rekognitionsskogshemman	kronor 32,228: 15
Kronoskogar, som blifvit försålde enligt Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 13 Juni 1818	„ 2,872: 50
Kronoskogar, försålde enligt Kongl. brefvet den 16 Mars 1824 och Kammarkollegii derpå grundade cirkulärbref den 14 April samma år	„ 4,875: 38
Jagbackar, försålde enligt Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 23 Maj 1818 och Kongl. brefvet den 16 Juli 1823	„ 592: 20
Öfverloppsmarker i de norra länen, försålde enligt Kongl. brefvet den 29 Juni 1866	„ 1,256: 39
Utmarken på Öland	„ 1,151: 05
Lotter af kronoskogar, utbrutne såsom ersättning för den rätt till mulbete och skogsfång, som tillkommit vissa hemman	„ 1,000: —
Fisken, försålde på grund af Kongl. brefvet den 22 Mars 1850	„ 5,855: 79
Egendomar, som på grund af särskilda beslut öfverlåtits åt enskilde	„ 5,584: 56
	<hr/>
	eller tillsammans kronor 55,416: 02.

Redan i det af Kammarrådet Anderson den 15 September 1874 afgifna betänkande angående grundskatterna samt rustnings- och roteringsbesvären voro ifrågavarande grundskatter, med undantag af dem, som åligga skogslotter, utbrutne såsom ersättning för rätt till mulbete och skogsfång, undantagna från afskrifning; men i det öfver detta betänkande den 22 Februari 1875 afgifna underdåniga utlåtande anförde Arméförvaltningen, Förvaltningen af sjöärendena, Kammarkollegium och Statskontoret — under erinran, att såsom ett särskildt slag af hit hörande egendomar bort upptagas jemväl nyss omförmälde skogslotter —

bland annat, att all kronotionden samt vissa andelar af räntorna å rekognitionsskogshemman vore åsatta för torp och odlingar å f. d. rekognitionsskogarne och borde af samma skäl som skatteköpta nybyggens grundskatt afskrifvas; att de skäl, som i Riksdagens underdåniga skrifvelse den 24 Maj 1873 anförts för behöfligheten af grundskatternas afskrifning, äfven kunde åberopas för afskrifning af de antagligen högt uppdrifna räntorna å kronoegendomar, som utan någon köpeskilling afyttrats åt dem, hvilka vid auktion stannat för högsta ränteanbudet, helst sedan dessa egendomar dämera, åtminstone till större delen, öfvergått från inroparne till andra egare; att, hvad särskildt anginge den utmarksskatt, som af hemmanen på Öland utgjordes, densamma redan blifvit, enligt 17 mom. i Kammarkollegii kungörelse den 27 Oktober 1856, angående upprättande af nya jordeböcker, tillagd hemmanens räntor, likasom hvarje utmarkslott blifvit alldeles införlifvad med det hemman, den tillfallit, vid hvilket förhållande skattens särskilda upptagande i jordeboken, som blefve nödigt, om den icke finge i likhet med vanliga skattelägenheter räntor afskrifvas, icke skulle vara lämpligt; att, derest ifrågavarande skatteegendomars grundskatt undantoges från afskrifning, aflösning af densamma, såsom i betänkandet föreslagits, torde böra medgifvas, men hvilken, som Kammarkollegium och Statskontoret i sitt underdåniga utlåtande den 12 Oktober 1867, om grundskatternas aflösning, anmärkt, skulle vid tillämpningen möta svårigheter; att en sådan rättighet efter all sannolikhet icke skulle, så framt ej lösesumman sattes mycket lågt, begagnas af egarne till en mängd små lägenheter, hvilkas räntor komme att kvarstå i jordeboken, sedan andra räntor försvunnit; samt slutligen att, om all skattejord skulle, såsom i betänkandet tillstyrktes, åsättas bevilning efter samma grunder, den äfven borde åtnjuta lika lindring i skattebördor.

På grund af de skäl embetsverken sålunda anført, och då vid en reform af skatteväsendet, som åsyftar utplånandet af den icke vidare tidsenlig och lämplig befunna form för viss jords beskattning, som innefattas i grundskatterna, det förefaller mig oegentligt att i ett undantagsfall bibehålla en dylik skatt, ehuru den är af mycket närbeslägtad art med en stor del af de till afskrifning föreslagna skatterna, hemställer jag, att afskrifningen må omfatta jemväl ifrågavarande räntor och kronotionde.

Bland de räntor, hvilka skatteregleringskomitén ansett böra undantagas från afskrifning, förekomma äfven hospitalens med ingången af år 1877 till statsverket indragna frälseräntor och andra afgälder af fast egendom.

I afseende härå har Kammarkollegium i underdånigt utlåtande den 9 sistlidne November hufvudsakligen erinrat, att, om det än kunde sägas, att ifrågavarande räntor och afgälder tillkommit på lika sätt som frälseskatte räntor, det dock funnes en väsentlig skilnad mellan dessa båda slags räntor derutinnan, att frälseskatte räntorna vore i enskild mans hand men hospitalsräntorna deremot vore till statsverket indragna, hvarföre och då genom Kongl. brevet den 11 Maj 1855 och Kongl. kungörelsen den 23 Juli 1869 vore i nåder medgifvet att vid skattläggning räntan finge förvandlas till ny ränta efter enahanda beräkningsgrund, som för de äldre räntornas förvandling blifvit fastställd, och sedermera omsättas i penningar, enahanda medgifvande ej skäligen borde förvägras i afseende på de från hospitalen indragna räntor och afgälder, der de icke redan utginge i penningar. Genom en sådan åtgärd komme dessa räntor och afgälder i samma ställning som räntorna å vanliga skatteköpta kronohemman; och om afskrifning af dessa senare utan hinder af köpeaftalet medgäfves, syntes det med samma fog kunna ifrågasättas, att äfven hospitalens f. d. räntor och afgälder blefve afskrifna.

Af skatteregleringskomiténs betänkande, del III sid 7 och 8, inhemtas att ifrågavarande utskylder dels bestå af räntor, hvilka med afseende å tillkomsten äro jemförliga med räntor af frälseskatte natur, dels ock under namn af jordskyld eller tomtören samt afgäld utgöras för en mer eller mindre stadgad besittningsrätt till åtskilliga från hospitalen till statsverket indragna lägenheter.

Beloppet af de räntor och afgälder, hvarom här är fråga, och som uppgår till omkring 5,000 kronor, redovisas emellertid i kronans räkenskaper icke bland de öfriga grundskatterna, utan såsom extra uppörd, och då dertill kommer, dels att en väsentlig del af dem är jemförlig med räntor af frälseskatte natur, hvilka från afskrifningen komma att alldeles undantagas, dels att det icke synes vara lämpligt att eftergifva afgäld, som betalas för besittningsrätt till lägenheter, i synnerhet då denna, såsom af komiténs betänkande framgår, åtminstone i vissa fall är oviss, och afgälden således snarare har karakteren af arrende än af skatt, dels ock att en så fullständig utredning om förhållandet med dessa räntor och afgälder icke föreligger, som kunde numera betinga en afskrifning af dem, ehuru en sådan uppenbarligen icke kommit i fråga, derest de fortfarande utgjorts till hospitalen, finner jag icke skäl att nu tillstyrka någon förändring i komiténs förslag uti ifrågavarande afseende.

I punkterna litt. m) n) och o) har komitén föreslagit inlösen och afskrifning dels af de räntor å skattefrälsehemman, hvilka genom köp,

byte eller gåfva kommit från kronan i enskild persons hand och icke blifvit med jordeganderätten förenade, dels af den kronotionde, som åtföljer patronaträtt inom vissa församlingar eller under annan enskild eganderätt innehafves, dels ock af den rätt till arbete af vissa hemman och lägenheter, som ännu tillkomme egare af skattesålda kronoegendomar.

Lika med skattekomitén anser jag visserligen ifrågavarande räntor, kronotionde och arbetsskyldighet vara af beskaffenhet att lika väl som de kronan behållna grundskatterna böra blifva föremål för afskrifning, hvilken förutsätter, att de dessförinnan måste till statsverket inlösas från dem, till hvilka de nu utgöras, men sättet för denna inlösen synes mig icke böra göras till föremål för statsmakternas pröfning, innan den hufvudsakliga frågan, eller den om de till staten ingående grundskatternas afskrifning, först blifvit afgjord. Vill man nemligen för berörda inlösen tillämpa det expropriationsförfarande, komitén föreslagit, måste detta ordnas genom en lag, hvilken efter mitt förmenande torde böra stiftas i samma ordning som för civillags tillkomst är i grundlagarne bestämd och sålunda tarfva helt annan förberedande behandling än sjelfva skattefrågan. Dertill kommer, att de undersökningar, som måste föregå ifrågavarande utskylders inlösen för att i hvarje fall utröna deras rätta natur till skilnad från andra frälseräntor eller de så kallade frälse-skatte-äntorna, antagligen varda af den vidlyftighet, att undersökningarne svårigen kunna afslutas under det budgetår, som nu är i fråga, hvarföre, och då någon egentlig olägenhet icke uppkommer deraf att afskrifningen af dessa utskylder vidtager ett eller annat år senare än för de grundskatter, hvilka till staten utgöras, jag tillåter mig hemställa att något förslag om ifrågavarande utskylders inlösen och afskrifning icke nu förelägges Riksdagen.

Derest Eders Kongl. Maj:t tackes härtill lemna bifall, torde all fråga om frälseräntor böra vid detta tillfälle lemnas å sido, och följaktligen äfven punkten litt. p) i komiténs förslag uteslutats i den nådiga framställning, som till denna Riksdag bör aflåtas.

Kammarkollegium, som i förberörda utlåtande den 9 sistlidne November icke haft något att erinra mot den af skattekomitén under litt. q) föreslagna indragning af de båtsmansrustningen i Blekinge anslagna tillskotts-räntor, har i fråga om enahanda åtgärd beträffande de till båtsmansrustningen i Södra Möre anslagna tillgiftsräntor anmärkt, att — till följd af den rättighet de hemman, från hvilka tillgiftsräntorna utginge, på grund af Kongl. brefven den 3 Oktober 1809, den 13 December 1825 och den 20 December 1836 egde att antingen del-

taga i rustningen efter räntans dalertal, jemfördt med dalertalet af öfriga till samma rusthåll anvisade rustnings- och tillgiftsräntor, eller ock, der sådant ej kunde ske, utgöra tillgiftsräntan genom erläggande af dess efter enahanda grund uträknade andel i det värde, hvartill den årliga kostnaden för en båtsman genom utsedda ombud för tillgiftstagare och tillgiftsgifvare bestämdes — tillgiftsräntegifvarne ingalunda vore i samma ställning som de, hvilka till berustadt kavalleri och infanteri betalat augmentsräntor, utan tvärtom sjelfve vore rusthållare, hvarföre hinder fortfarande mötte för dessa räntors indragning till statsverket. På grund af hvad Kollegium sålunda anfört, torde bestämmelsen i denna punkt böra tillämpas endast på tillskottsräntorna i Blekinge.

Enligt skattekomiténs förslag i punkten s) skola sådana anordnade ränte- och kronotiondeanslag, för hvilka något annat besvär än rustning eller rotering utgöres eller hvilka utgöra ersättning för jordförluster i följd af kanal- och väganläggningar, indragas till statsverket emot ersättning af statsmedel till vederbörande, svarande emot ränteller tiondeanslagets i jordeboken upptagna belopp. Då jag hemställer, att denna ränta och tionde helt enkelt må, liksom den i nästföregående punkt af komiténs förslag omförmälda, ur jordeböcker och räkenskaper uteslutas, beror det derpå, att jag icke kan finna grundad anledning vara för handen att i dessa fall anvisa någon ersättning af statsmedel. Dessa räntor och tionde, hvilka nu frinjutas eller med andra ord icke utgöras af vissa hemman, hafva blifvit i förflutna tider af staten efterskänkta, derföre att hemmanet antingen ålagts gästgifverihållning eller i något undantagsfall färjehållning eller ock hemmanet afräddt jord vid kanal- och väganläggningar. Låter man dessa hemman framgent bibehållas vid deras nu egande frihet från ränta och tionde, hvilket måste blifva följd, om enligt mitt förslag räntan och tionden ur jordeböcker och räkenskaper uteslutas, kan jag icke finna annat, än att dessa hemman komma att förblifva i sin nuvarande ställning, och att denna deras ställning icke beröres deraf, att kronan åt andra hemman eftergifver deras grundskatt. De nu ifrågavarande hemmanen tillskyndas icke derigenom någon förlust, för hvilken de kunna hafva något rättsgiltigt anspråk att af staten erhålla ersättning. Äfven vill jag erinra, att de förhållanden, hvilka ursprungligen föranledt räntans och tiondens efterskänkande, numera i regeln undergått en väsentlig förändring. Den förut stundom ganska tryckande gästgifverihållningen är numera ordnad på helt andra grunder, och kanal- eller väganläggningen öfver hemmanets mark har bidragit att höja hemmanets värde, hvarföre något skäl att nu dertill gifva dessa hem-

mans egare ett särskildt statsanslag efter min åsigt icke kan af den ifrågasatta skattereformen hemtas.

I litt. u) har skattekomitén föreslagit, att ny eller tillökad grundskatt från och med afskrifningens början icke skall åsättas med undantag bland annat för rekognitionsskogar och sådan jord, hvilken till följd af redan meddeladt beslut skall, emot erläggande af skatteköpeskilling och utgörande af grundskatt, till enskilde öfverlätas utan uppodlingsskyldighet. De i ofvanberörda den 15 September 1874 afgifna betänkande angående grundskatterna m. m. å sidan 18 omförmälda tvenne rekognitionsskogar, som då ännu voro öskattlagde, hafva sedan dess undergått skattnläggning och blifvit skatteköpta. Enahanda är ock förhållandet med Ohre sockens öfverloppsmark, hvilken, enligt hvad i samma betänkande, sid. 24, omförmäles, jemlikt särskilda beslut blifvit socknemännen tillagd mot skyldighet att erlægga skatteköpeskilling samt utgöra ränta. Sedermera har dock jemlikt Kongl. brefvet den 30 Maj 1879 egaren af Tunabergs kopparverk i Södermanlands län förklarats berättigad att, i öfverensstämmelse med gällande författningar, efter skedd skattnläggning till skatte köpa så stor del af den till detta verk anslagna rekognitionsskog, som för verket prövas behöflig; och som denna ännu ej försiggått, och det möjligen kan finnas andra egendomar, rörande hvilka dylika beslut fattats men ej ännu blifvit genomförda, har jag ansett berörda undantag, oaktadt grundskatt äfven å egendomar af nu omförmälda slag på förut anförda skäl föreslagits till afskrifning, böra qvarstå, helst i motsatt fall vederbörande skulle sättas ur stånd att begagna en rättighet, som blifvit dem tillförsäkrad.

Under Litt. x) har skattekomitén föreslagit, att sådana trakter å öfverloppsmarkerna i Kopparbergs län och de norrländska länen, som afses i Kongl. brefvet den 29 Juni 1866 angående dispositionen af sådana öfverloppsmarker, som icke lämpligen kunna användas vare sig till kronoparker eller anläggning af nya hemman, skulle efter Kongl. Maj:ts bepröfvande i hvarje särskildt fall antingen, der vissa hemman eller byalag å marken begagnade mulbete mot smörränta, med dessa hemman förenas emot skälig köpeskilling, dock utan tillökning i hemmanens mantal och ränta, eller ock under eganderätt försäljas åt den högstbjudande, fria från ränta och tionde, samt med de vilkor i öfrigt berörda Kongl. bref föreskrifver.

Efter erhållen kännedom om detta förslag har den af Eders Kongl. Maj:t i nåder tillsatta komité, som erhållit uppdrag att utarbete förslag till lagstadganden angående förhållandena mellan de svenska lapparne och landets bofasta befolkning, i underdånig skrifvelse den

15 sistlidne December anført, att komitén vid öfvervägande af de bestämmelser, som borde föreslås till tryggande af lapparnes bestånd, och för ernående af de ändamål i öfrigt, som åsyftades med den tillärnade lagstiftningen angående denna folkstam, funnit det med skäl kunna ifrågasättas, om ej vissa rättigheter af den omfattning, att de icke kunde stå tillsammans med den upplåtelse till enskild ego, som skattekomitén, enligt hvad förberördt är, föreslagit, borde i afseende å omförmälda trakter eller någon del deraf lapparne tillerkännas; och har komitén derföre i underdånighet hemställt, huruvida icke Eders Kongl. Maj:t täcktes finna skäligt att låta med den slutliga pröfningen af ofvanberörda utaf skattekomitén väckta fråga anstå, till dess det författningsförslag, hvars utarbetande Eders Kongl. Maj:t åt bemälda komité i nåder uppdragit, blifvit till Eders Kongl. Maj:t öfverlemnadt.

På grund häraf torde någon bestämmelse i den rigtning, skattekomitén här föreslagit, icke böra för närvarande meddelas.

Till afskrifning i sammanhang med rustnings- och roteringsbesvären har skattekomitén (del III sid. 242 a) föreslagit jemväl de utskylder, som emot befrielse från eller lindring i roteringen uti vissa orter utgöras och skulle enligt litt. g) i samma förslag dessa utskylder, såvida de icke redan bestode af penningar, dertill omsättas med användande af medeltalet af 1872—1881 årens medelmarkegångspris eller, der å några skyldigheter medelmarkegångspris ej finnes, efter medeltalet af nyssnämnda års markegångspris.

Hit hänförliga äro de utskylder, som under namn af drängespanmål och hjälpedagsverken utgöras af hemman i Färentuna härad af Stockholms län. Om dessa utskylders tillkomst har komitén, del III sid. 8, meddelat upplysning, hvaraf inhemtas, att hemmanen i nämnda härad redan från äldre tider tillbaka haft skyldighet att vid Svartsjö kungsladugård och djurgårdarne i trakten utgöra vissa arbetsprestationer, af hvilken anledning befrielse åtnjutits från utskrifning och, efter den ständiga roteringsens införande i riket, äfven från detta besvär, samt att berörda arbetsprestationer jemlikt Kongl. brefven den 23 Januari 1816 och den 30 Januari 1818 utbytts mot skyldigheten att utgöra drängespanmål och hjälpedagsverken, af hvilka spanmålen nu mera är omsatt i penningar, på sätt om hemmansräntor är stadgadt, men dagsverken fortfarande lösas efter årlig markegång. Visserligen hafva de besvär, i stället för hvilka ifrågavarande utskylder utgöras, på sätt komitén anført, gifvit anledning till befrielse från rotering; men då, såsom af komiténs yttrande tillika framgår, någon roteindelning i häradet icke egt rum, och drängespanmålen samt lösen för hjälpedags-

verkena, hvilken jemväl ingår till statsverket, följaktligen synas mig mer hänförliga till grundskatter, än de kunna likställas med rustnings- och roteringsbesvärerna, har jag tillagt i förslaget om grundskatternas afskrifning en särskild punkt rörande nämnda utskylder, enligt hvilken de dock skulle komma att behandlas på samma sätt som efter komiténs förslag.

Skattekomitéen föreslår vidare, sid. 192, 3:o, att, der jord blifvit i enlighet med gällande författningar för alltid afsöndrad från hemman eller lägenhet af sådan egenskap att derå hvilande grundskatt bör afskrifvas, innehafvare af sådan jord skall ega att, i den mån berörda afskrifning eger rum, å den från den afsöndrade jorden till hemmanet eller lägenheten ingående afgäld njuta afdrag, som, derest öfverenskommelse parterna emellan ej träffas, skall utgå med belopp, motsvarande så stor andel af den för hvarje gång afskrifna del af grundskatten, som vid jemförelse af egornas storlek och beskaffenhet på den afsöndrade jorden belöper.

Detta förslag innefattar ett ämne, som efter min åsigt icke kan behandlas i skatteregleringsväg eller ens genom en skattelag. Det föreslagna förfarandet torde derjemte utgöra en så besvärlig och kostsam procedur, att man med skäl kan betvifla, att den står i rimligt förhållande till det mål, som dermed skulle vinnas. Visar framtiden behöfligheten af ett lagstadgande i detta ämne för att ordna enskildes rättsförhållanden till hvarandra, lär det då vara tids nog att taga i öfvervägande, i hvad mån och på hvilket sätt lagstiftningen kan i dylikt fall ingripa.

Det torde nu tillåtas mig att rörande den *lag*, jag tillstyrkt Eders Kongl. Maj:t att föreslå Riksdagen *angående rustnings- och roteringsbesvärernas afskrifning*, få redogöra för skiljaktigheterna mellan skattekomiténs och det af mig uppgjorda förslag.

§ 1.

Komitéen har föreslagit under litt. a) att de utskylder, som emot befrielse från eller lindring i roteringen i vissa orter utgöras, skola afskrifvas i likhet med rustnings- och roteringsbesvärerna, och under litt. g) att nämnda utskylder, så vida de icke redan bestå af penningar, skola dertill omsättas. Här åsyftade skyldigheter äro dels drängespanmålen och hjälpedagsverkena i Färentuna härad af Stockholms län,

hvilka jag på förut anförda skäl föreslagit till afskrifning i sammanhang med grundskatterna, dels ock den grufvedrängshjelp, som enligt hvad komitén (del III s. 12) meddelat, utgöres till Sala bergslag från tolf socknar i Salbergs fögderi af Vestmanlands län med 518 tunnor spanmål, som löses efter medelmarkegångspris.

Då fråga är väckt om förändradt ordnande af förhållandet emellan staten och Sala bergslag, hvilken fråga för närvarande är beroende på af Eders Kongl. Maj:ts infordrade utlåtanden från vederbörande embetsmyndigheter, lär det vara lämpligast att i sammanhang med pröfningen af detta ärende företaga frågan om drängespanmålens afskrifning; hvarföre med uteslutande deraf § 1 i det af mig uppgjorda förslag endast handlar om de egentliga rustnings- och roteringsbesvären, rörande hvilka i denna § torde böra meddelas det viktiga stadgandet, att de skola afskrifvas samtidigt med grundskatten och efter samma grunder, som för dess afskrifning varda af Konung och Riksdag bestämda.

§ 3.

Från de bestämmelser rörande hel- och halfvakanta rusthåll och rotar, som denna § i hufvudsaklig öfverensstämmelse med skattekomiténs förslag innehåller, hafva undantagits de rusthåll och rotar, som fullgöra rustnings- eller roteringsskyldigheten medelst hingsthållning. Skulle nemligen dessa i likhet med öfrige vakanta rusthåll och rotar undantagas från afskrifning, intill dess kontrakten ginge till ända eller derförinnan frånträddes, kunde befaras att samtliga eller de flesta hingsthållningsnummer komme att redan vid afskrifningstidens början frånträda sina kontrakt och upphöra med hingsthållningen. Huru vida sådant borde från statens sida påkalla andra åtgärder till förmån för hästafveln, tillåter jag mig icke att nu bedöma, men denna fråga har synts mig ega nog vikt att, intill dess utredning härutinnan åstadkommits, de till hingsthållning anslagna nummer böra tills vidare för sitt nuvarande ändamål bibehållas; varande i § 20 särskild bestämmelse meddelad, huru med afskrifningen för dessa nummer skall förhållas.

I öfrigt har i öfverensstämmelse med hvad § 11 mom. 2 samt § 12 innehålla uti ifrågavarande § 3 intagits föreskrift derom, dels att de till regementen och korpser nu ingående vakansafgifter skola indragas till statsverket, dels ock att ersättning eller understöd, som till hel- eller halfvakanta rusthåll och rotar utbetalas, jemväl skall till penningar omsättas.

§ 4.

De af skattekomitén föreslagna värden å prestationerna för hvarje rusthåll eller rote vid särskilda regementen, korpser och båtsmanskompanier äro bibehållna allenast med den förhöjning i berörda värden för Skånska dragonregementet, Smålands grenadierbataljon, Vesterbotens och Norrbottens fältjägarekorpser, indelningskompanierna i Södra Möre och städernes båtsmanshåll, som Armé- och Marinförvaltningen samt Kammarkollegium i underdånigt utlåtande den 10 November sistlidna år på anförda skäl föreslagit.

Till följd af det i § 10 af lagen om öfvergången från den nuvarande till den nya härordningen förekommande stadgande derom att, der vid öfvergångstidens slut qvarstående manskap är affönadt med torp, manskapet skall bibehållas vid torpet samt öfriga förmåner af rusthållet eller roten, komma fall att inträffa, då rusthåll eller rote vid kavalleriet får utgöra besväret effektivt hvad manskapet angår samt erlægga vakansafgift, rusthåll för häst med tillhörande persedlar och rote för häst. Med anledning häraf har Kammarkollegium i underdånigt utlåtande den 17 November sistlidna år i och för liqviden med statsverket föreslagit särskilda värden å kostnaderna för häst med tillhörande persedlar vid Lifregementets dragon- och husarkorpser till 190 kronor, vid Smålands husarregemente till 180 kronor och vid Skånska husar- och dragonregementena till 170 kronor samt å kostnaden för häst vid Jemtlands hästjägarekorps till 160 kronor. Jemväl dessa värden, emot hvilkas belopp jag icke har anledning göra någon erinran, hafva i § 4 upptagits.

§ 5.

Då i § 3 erforderliga bestämmelser finnas intagna rörande de rusthåll och rotar, som äro vakante på grund af kontrakt, har det af skattekomitén under litt. c) rörande dem föreslagna undantagsstadgande kunnat här uteslutas.

§ 10.

Under litt. i) har skattekomitén föreslagit att bland andra de Göteborgs stad anslagna rotar i Säfvedals härad skola vid afskrifningstidens början indragas till statsverket. Beträffande tillkomsten af denna förmån för Göteborgs stad inhemtas dels af komiténs betänkande, del

III sid. 21, dels ock utaf det af Kammarrådet Anderson den 15 September 1874 afgifna betänkande, sid. 46, att genom Konung Gustaf II Adolfs memorial för stadsrådet i Göteborg den 23 Februari 1624 knektarne inom Säfvedals härad, 48 man, öfverlåtits åt staden för bestridande af vakthållning, samt att, sedan vid det ständiga knektehållets införande i häradet der varande krono- och skattehemman blifvit indelade till 44 rotar, genom Kongl. brefven den 3 och 13 April 1691 förklarats, att knektarne för dessa rotar fortfarande skulle få förblifva under staden till vakt och publika byggnaders förrättande "medan Elfsborgs läns regemente dem förutan ändå blifver 1200 rotar komplett".

Med afseende härå och då dessa rotar framdeles lika litet som hittills äro påräknade för rikets försvarsväsende, samt frågan, huruvida Göteborgs stad kan beröfvas den förmån, staden hittills af dessa rotar åtnjutit, för närvarande icke undergått den utredning, som efter stadens hörande måste ega rum, innan nyssberörda fråga kan afgöras, anser jag indragning till statsverket af rotarne nu ej böra ske. Deremot är det gifvet, att rotehållarne för dessa rotar måste åtnjuta afskrifning i likhet med öfrige rotehållare vid Elfsborgs regemente, och då rotarne icke kunna hafva blifvit staden anslagne på andra villkor eller med bättre rätt än som betingas af den skattepligtighet, staten eljest skulle utkräfvat af rotehållarne, lærer Göteborgs stad böra vidkännas den genom afskrifningen uppkommande minskning i den inkomst staden af vakansafgifterna uppburit.

§ 11.

Mom. 2. Då de till regementen och korpser nu ingående vakansafgifter af vissa rusthåll och rotar äro beräknade såsom en tillgång för landtförsvaret under en del af öfvergången från den nuvarande till den nya härordningen, men dessa vakansafgifter, på sätt skattekomitén föreslagit, i och för afskrifningen böra indragas till statsverket, så följer deraf att ersättning för mistningen af dessa vakansafgifter bör till landtförsvaret anvisas. Då, efter hvad jag inhemtat, Chefen för Landtförvarsdepartementet ock är betänkt att bland utgifterna å 4:de hufvudtiteln föreslå uppförandet af ett anslag till detta ändamål, torde något stadgande icke behöfva här införas angående berörda ersättning.

§ 12.

Enär af skäl som förut blifvit af mig anförda, augments- eller

tillgiftsräntorna vid båtsmanshållet i Södra Möre icke böra till statsverket indragas, bör ej heller någon ersättning för dessa räntor af statsmedel utbetalas, hvadan den af skattekomitén under litt. l) föreslagna bestämmelse härom uteslutits.

§ 14.

Då rusthåll finnas, hvilka icke haft sig någon augmentsränta anslagen och således ej heller från statsverket erhålla någon ersättning för sådan, har den af skattekomitén under litt. n) föreslagna bestämmelse angående afskrifningen för *rotar*, som ej åtnjuta understöd af statsmedel, utsträckts äfven till ofvan omförmälda *rusthåll*.

§ 16.

Såsom vid § 4 härofvan är omförmäldt, komma vid öfvergångstidens slut vissa rusthåll och rotar vid kavalleriet att under någon tid fullgöra rustnings- eller roteringsbesväret effektivt, hvad karl angår, men erlægga vakansavgift, rusthåll för häst med tillhörande persedlar och rotar endast för häst. Sättet för afskrifningens verkställande i sådana fall lärer böra blifva enahanda med det, som enligt §§ 9, 14 och 15 för effektiva rusthåll vid det afsutna kavalleriet bör tillämpas, och är ifrågavarande § i öfverensstämmelse härmed affattad.

§ 19.

Från den af skattekomitén under litt. r) uppställda regel att ordinarie eller extra rotering från och med afskrifningens början icke vidare skall åsättas, har komitén föreslagit ett undantag för nya hemman och lägenheter inom Vesterbottens och Norrbottens län, hvilket undantag komitén ansett vara påkalladt deraf, att i anseende till befintliga rotebrister de med ordinarie rotering in natura belagda hemman vore berättigade till understöd i roteringsbesväret af nya hemman allt efter som dessa inginge i skatt. Då emellertid omförmälda rotebrister genom nya hemmans inroterande nu mera minskats så att återstoden kan antagas icke i någon afsevärd mån öfverstiga den lindring i roteringsbesväret, som redan genom första afskrifningen uppkommer, har berörda undantag synts mig kunna uteslutas till undvikande af det besvär, som den nya roteringsens åsättande skulle medföra.

§ 20.

Den häri intagna bestämmelse föranledes af hvad under § 3 föreslagits angående den rustning och rotering, som fullgöres medelst hingsthållning.

Hvad skattekomitén under litt. s) och t) föreslagit rörande skyldigheten för rust- och rotehållare att tillhandahålla staten häst och persedlar samt emottaga häst till utfodring torde, vid det förhållande att Eders Kongl. Maj:t vid godkännande af det förslag till lag om öfvergången från den nuvarande till den nya härordningen, som af Chefen för Landtförsvarsdepartementet föredragits, redan fattat beslut i dessa afseenden, nu icke påkalla vidare åtgärd.

Slutligen och då vid tillämpningen af de beslut, som af Eders Kongl. Maj:t och Riksdagen kunna i dessa ämnen blifva fattade, lärer behöfva meddelas en mängd bestämmelser för att bringa nämnda beslut till utförande på ett mot deras syfte svarande sätt, torde, på sätt ock skattekomitén förutsatt, Riksdagens medgifvande böra äskas dertill, att dessa ytterligare bestämmelser må af Eders Kongl. Maj:t meddelas.

Under erinran att det af Eders Kongl. Maj:t och Riksdagen redan erkända sambandet mellan försvars- och skattefrågorna naturligtvis påkallar, att till det förslag, som af Eders Kongl. Maj:t kan komma att Riksdagen föreläggas om grundskatternas samt rustnings- och roteringsbesvärens afskrifning, Riksdagens bifall bör äskas under förutsättning att de af Eders Kongl. Maj:t i dag beslutade framställningar angående landt- och sjöförsvarets ordnande varda af Riksdagen godkända, tillåter jag mig slutligen nämna, att jag i öfverensstämmelse med nu angifna grunder, uppgjort förslag till den proposition, hvilken i händelse af nådigt bifall till mina nu gjorda hemställanden och förslag, torde få till Riksdagen aflåtas angående nyssnämnda skatters och besvärs afskrifning med de flera ämnen, som dermed stå i omedelbart sammanhang.“

Sedan Departementschefen härefter föredragit det af honom uppsatta förslag till proposition i ämnet, förklarade Statsrådets öfrige ledamöter, att de till alla delar instämde uti hvad Departementschefen tillstyrkt och hemstält.

Hans Maj:t Konungen behagade härefter i nåder gilla och bifalla hvad sålunda af Statsrådets samtliga ledamöter blifvit föreslaget och tillstyrkt, samt förordna, att nådig proposition skulle till Riksdagen aflåtas i öfverensstämmelse med det nu föredragna förslaget, sådant det finnes detta protokoll bilagdt.

Ex protocollo

Hans Wachtmeister.